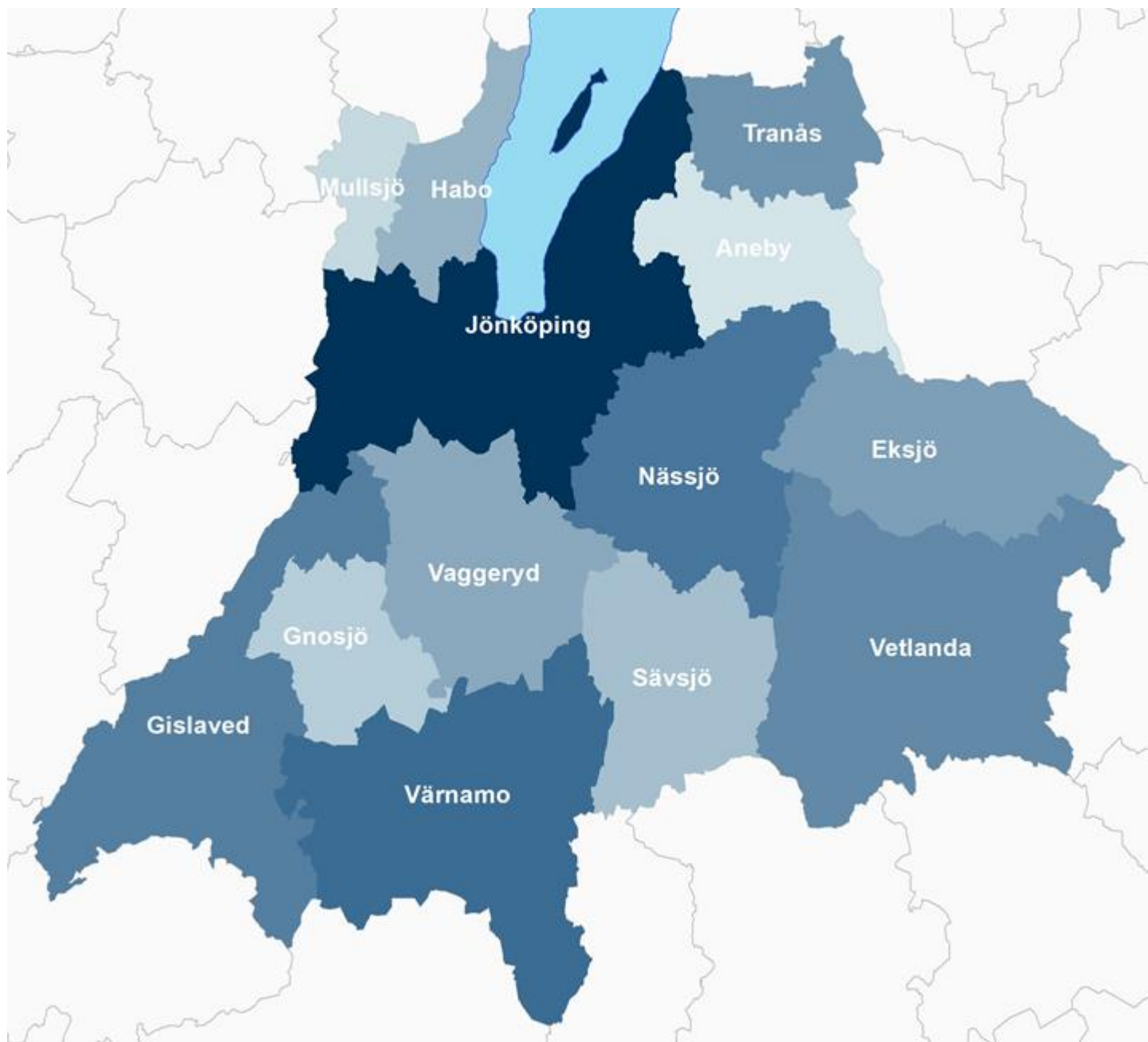

2019

Jönköpings kommuns roll i länet

Stadskontorets utredningsenhet

Utredare

Sofia Wixe

Omslagsbild

Karta över Jönköpings län med 13 kommuner. Färgnyansen representerar befolkningsstorlek 2018 (tabell 1).

Kontakt

036-10 53 55

sofia.wixe@jonkoping.se

Innehåll

	Sid
INLEDNING	5
Befolkning	6
Arbetspendling	7
Branschstruktur och ekonomisk aktivitet	11
Kunskapsintensitet	14
Andra funktioner	17
Flyttningar	18
SLUTSATSER	21
Bilaga	22

Inledning

Olika platser spelar ofta olika roller i ett större geografiskt område, vilket många gånger beror på platsernas storlek relativt varandra. Det kan handla om förhållandet mellan tätorter inom en kommun, eller mellan kommuner inom en region, där flera kommuner ofta är sammanlänkade genom arbetspendling. Arbetsmarknadsregioner spänner därmed nästan alltid över kommungränser, och ibland till och med över regiongränser. Inom en arbetsmarknadsregion, eller en så kallad funktionell analysregion (FA-region), kan människor både bo och arbeta utan att behöva göra alltför tidskrävande resor¹.

Större platser – exempelvis kärnkommuner – erbjuder ofta fler och mer diversifierade arbetstillfällen, vilket ger dem en positiv nettoinpendling gentemot övriga kommuner som ingår i regionen eller arbetsmarknadsregionen. Kärnkommunen är regionens ekonomiska motor och uppvisar ofta en positiv befolkningstillväxt. Mindre kommuner med låg tillgänglighet till större platser, inom eller utom regionen, tenderar istället att krympa genom utflyttning. Mindre kommuner i nära anslutning till kärnkommunen, så kallade kranskommuner, har däremot större möjligheter att dra nytta av kärnans ekonomiska tillväxt. Kranskommuner kan till exempel erbjuda en attraktiv bostadsmarknad med goda pendlingsmöjligheter, vilket ger högre skatteintäkter, något som i sin tur kan ge en förbättrad samhällsservice och därmed ytterligare inflyttning.

Det är dock inte bara utbudet av arbetstillfällen och bostäder som skiljer sig mellan olika kommuner i en region, utan platser av varierande storlek har olika roller även i andra avseenden. Enligt den så kallade centralortsteorin fyller större platser fler och mer varierade funktioner än mindre platser, där särskilt mer kvalificerade funktioner, produktion som åtnjuter stordriftsfördelar, samt sällanvaruhandel återfinns i större städer. Mer basala funktioner samt framställning av enklare varor och tjänster som handlas på daglig basis uppfylls ofta på samtliga platser oavsett storlek. Det skapas därmed en hierarkisk ordning mellan exempelvis kommuner av olika storlek. Centralortsteorin förutspår även att ju större platserna är desto färre är de i antal och desto längre är avståndet mellan dem, samt att ju större platserna är desto längre är deras räckvidd. Det innebär att personer som bor på mindre orter tar sig till större städer för att ta del av det utbud och de tjänster som erbjuds där, i form av till exempel kultur och nöjen, större och mer specialiserade butiker eller köpcentrum, utbildningsmöjligheter och/eller arbetstillfällen.²

Syftet med denna rapport är att belysa Jönköpings kommuns roll i Jönköpings län. Kommunens roll i länet illustreras genom statistik över bland annat befolkning, sysselsättning, arbetspendling och branschstruktur. Statistiken hämtas från Statistiska Centralbyrån genom regionala Supercrossdatabaser (MONA) samt Tillväxtverket (RapsRIS)³. Även om rapporten avgränsas till kommunens roll i länet är det viktigt att ha i åtanke att både Jönköpings kommun och Jönköpings län är del av nationella och globala sammanhang. Det ömsesidiga beroendet gentemot andra platser sträcker sig ofta utanför länets gränser, vilket gäller särskilt för kärnkommunen samt kommuner vid länsgränsen.

¹ <https://tillvaxtverket.se/statistik/regional-utveckling/regionala-indelningar/fa-regioner.html>

² Se t.ex. Brakman, S., Garretsen, H. och Van Marrewijk, C. (2009), *The new introduction to geographical economics*, Cambridge university Press, för en beskrivning av centralortsteorin (central place theory).

³ I bilagan redovisas de siffror som ger underlag till figurer och diagram

Befolkning

Folkmängden i Jönköpings län som helhet är drygt 360 000 personer⁴, fördelade över 13 kommuner. Nästan fyra av tio av länets invånare bor i Jönköpings kommun medan färre än en av tio är bosatta i vardera av länets övriga kommuner. Tabell 1 redovisar uppgifter över befolkning samt befolkningstillväxt för Jönköpings län, sorterat på kommunstorlek.

Tabell 1 **Folkmängd i Jönköpings län, 2018**

Kommun	Befolkning 2018	Andel av länets befolkning 2018 (%)	Befolkningstillväxt 2000-2018 (%)	Befolkningstillväxt 2010-2018 (%)
Jönköping	139 222	38,6	18,9	9,3
Värnamo	34 428	9,5	6,7	4,9
Nässjö	31 477	8,7	6,7	7,3
Gislaved	29 857	8,3	-1,8	2,6
Vetlanda	27 504	7,6	3,3	4,6
Tranås	18 987	5,3	7,4	4,8
Eksjö	17 667	4,9	4,7	8,8
Vaggeryd	13 980	3,9	9,8	7,6
Habo	12 140	3,4	26,7	13,0
Sävsjö	11 631	3,2	5,3	7,4
Gnosjö	9 776	2,7	-4,9	2,4
Mullsjö	7 324	2,0	3,6	4,1
Aneby	6 832	1,9	2,2	6,9
Jönköpings län	360 825	100	10,1	7,1

Tabell 1 visar på stora skillnader i både befolkningsstorlek och -tillväxt mellan länets 13 kommuner. Sedan 2000 har befolkningen i Jönköpings län ökat med drygt tio procent. Habo och Jönköpings kommun uppvisar högst tillväxttakt medan Gnosjö och Gislaved har negativ befolkningstillväxt sett över hela tidsperioden. Med undantag av Jönköping och Habo tycks tillväxten vara betydligt högre sedan 2010, vilket framförallt kan förklaras av det stora tillflödet av utrikes födda i samband med flyktingvågen 2015.

Kommuner med relativt hög befolkningstillväxt är därmed kärnkommunen, Jönköping, med primära kranskommuner, Habo och Vaggeryd, samt delregionala centra, Värnamo (GGVV-regionen) och Nässjö (Högländet). Även Tranås uppvisar relativt hög befolkningstillväxt sedan 2000, vilket sannolikt kan förklaras av tillgängligheten till större kommuner i Östergötland.

Uppgifterna i tabell 1 avser personer som är bosatta i respektive kommun. Tabell 2 redovisar motsvarande uppgifter för de som förvärvsarbetar i länet, det vill säga dag-befolkningen. Tabellen visar därmed på fördelningen av sysselsättningen över länets kommuner samt hur antalet arbetstillfällen har förändrats mellan 2010 och 2017⁵. Siffrorna kan tolkas som storleken på, och utvecklingen av, respektive kommuns lokala arbetsmarknad.

År 2017 var drygt 180 000 personer förvärvsarbetande i Jönköpings län, varav drygt 13 000 pendlar in från en bostad utanför länets gränser. Jönköpings kommun står för den största lokala arbetsmarknaden, fler än fyra av tio av länets sysselsatta jobbar här. Jönköping har även haft den högsta sysselsättningstillväxten sedan 2010, 14,5 procent, vilket

⁴ Avser befolkningen 2018-12-31. Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB).

⁵ 2017 är det senaste året med tillgänglig sysselsättningsstatistik. Statistik för 2000 är inte tillgänglig.

är högre än befolkningstillväxten. I förhållande till övriga länet har kommunen därmed en större arbetsmarknad än bostadsmarknad. Motsatt gäller för kommuner som Habo och Vaggeryd, med större befolkning än sysselsättning och med högre befolknings- än sysselsättningstillväxt. Sävsjö och Mullsjö är små lokala arbetsmarknader, även i förhållande till sin befolkningsstorlek, men uppvisar trots detta en stark sysselsättningstillväxt.

Tabell 2 **Sysselsättning (dagbefolkning) i Jönköpings län**

Kommun	Sysselsatta 2017	Andel av länets sysselsatta 2017 (%)	Sysselsättningstillväxt 2010-2017
Jönköping	75 517	41,7	14,5
Värnamo	18 052	10,0	6,9
Gislaved	14 989	8,3	3,8
Nässjö	13 491	7,5	5,3
Vetlanda	13 469	7,5	8,1
Eksjö	9 904	5,5	8,4
Tranås	8 788	4,9	6,1
Gnosjö	6 269	3,5	8,2
Vaggeryd	5 909	3,3	4,8
Sävsjö	5 025	2,8	12,1
Habo	3 932	2,2	6,2
Mullsjö	2 894	1,6	12,0
Aneby	2 641	1,5	3,9
Jönköpings län	180 880	100	9,8

En jämförelse mellan tabell 1 och 2 visar att befolknings- och sysselsättningstillväxt inte nödvändigtvis går hand i hand, vilket kan spegla att olika kommuner fyller olika roller i regionen. Sedan 2010 tycks dock både befolkningen och sysselsättningen utvecklas positivt i länets samtliga 13 kommuner.

Arbetspendling

Kommunernas roll för länets arbetsmarknad och bostadsmarknad kan beskrivas genom statistik över arbetspendling. Figur 1 visar nettoinpendlingen⁶ per kommun, där kommuner i röda nyanser har en positiv nettoinpendling, vilket innebär att det är fler som pendlar in för att arbeta i kommunen än som pendlar ut till arbete på annan plats. Kommuner i blå nyanser har istället en negativ nettoinpendling (och därmed nettoutpendling), vilket innebär att det är fler som pendlar ut från kommunen än som pendlar in. I kommuner med negativ nettoinpendling är därmed antalet förvärvsarbetande större på natten än på dagen. Kommuner med stort negativt inpendlingsnetto kallas ibland för sovkommuner. I Jönköpings län är Habo den mest utpräglade sovkommunen, antalet förvärvsarbetande som befinner sig i kommunen är 34 procent lägre på dagen än på natten.

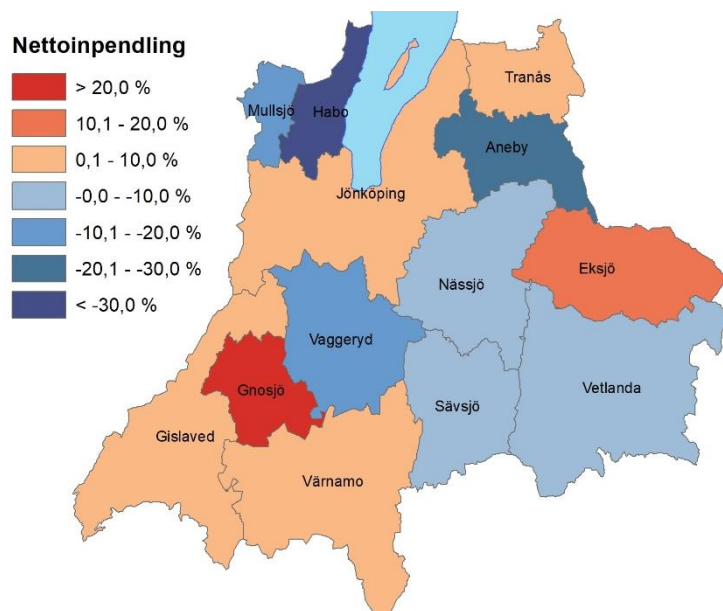
Med undantag av Sävsjö och Vetlanda är kommuner med nettoutpendling kranskommuner till Jönköping, vilket innebär att många som bor i dessa kommuner pendlar in till arbete i Jönköpings kommun⁷. Som länets största lokala arbetsmarknad har Jönköping naturligt den högsta nettoinpendlingen i absoluta tal med drygt 5 600 fler som pendlar in till kommunen än som pendlar ut till andra kommuner, vilket motsvarar åtta procent av den sysselsatta nattbefolkningen. Nettoinpendlingen till Jönköpings kommun har

⁶ Nettoinpendling mäts som skillnaden mellan antalet inpendlare och antalet utpendlare, dividerat med storleken på kommunens förvärvsarbetande nattbefolkning.

⁷ Jönköpings kommun (2018), Sysselsättnings- och pendlingsutveckling 2010-2016, Stadskontoret.

dessutom ökat under de senaste åren⁸. Relativt sin storlek är dock Gnosjö den största nettoinpendlingskommunen med 24 procent fler förvärvsarbetande på dagen än på natten.

Kartan i figur 1 kan tolkas i termer av både arbete och boende. Ju rödare nyans desto starkare arbetsmarknad och ju mörkare blå nyans desto svagare arbetsmarknad, i alla fall i förhållande till omkringliggande kommuner. En positiv nettoinpendling (röd nyans) kan dock samtidigt tolkas som att det inte är särskilt lockande att bo i kommunen medan kommuner med nettoutpendling (blå nyanser) erbjuder en attraktivare bostadsmarknad, kanske med prisvärda boenden, goda boendemiljöer och tillgänglighet till arbetstillfällen utanför kommunens gränser. En röd nyans kan dock samtidigt bero på den bostadsbrist som ofta upplevs i större kommuner. Det innebär att det trots allt är attraktivt att bo i kommunen men att efterfrågan på bostäder överstiger utbudet, vilket medför att många mer eller mindre tvingas att bosätta sig i omkringliggande kommuner och pendla till arbete i kärnkommunen. Bostadsbrist leder även till höga och stigande priser på småhus och lägenheter, särskilt i centralorten.

Figur 1 Nettoinpendling per kommun, 2017

Även om samtliga 13 kommuner i kartan ovan ingår i Jönköpings län tillhör de inte samma arbetsmarknadsregion (se tabell i bilaga). Tillväxtanalys senaste indelning (FA15)⁹ i totalt 60 regioner delar länet i två arbetsmarknadsregioner (FA-regioner), där Värnamo tillsammans med Gnosjö och Gislaved utgör den ena (Värnamo) och övriga kommuner i länet tillsammans med Ydre i Östergötlands län tillhör den andra (Jönköping). I Statistiska Centralbyråns (SCB) indelning av landet i 70 lokala arbetsmarknader (LA-regioner)¹⁰ bryts Sävjsjö och Vetlanda ut till en egen arbetsmarknad.

⁸ Jönköpings kommun (2018), Sysselsättnings- och pendlingsutveckling 2010-2016, Stadskontoret.

⁹ <https://tillvaxtverket.se/statistik/regional-utveckling/regionala-indelningar/fa-regioner.html>

¹⁰ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/registerbaserad-arbetsmarknadsstatistik-rams/produktrelaterat/Fordjupad-information/lokala-arbetsmarknader-la/>

Nedbrytningen av länet till arbetsmarknadsregioner innebär att de pendlingsmönster som ligger bakom figur 1 sannolikt inte är länsövergripande utan mer närliggande kommuner har större pendlingsrelation än kommuner som ligger längre ifrån varandra. Det handlar dock inte enbart om geografiska avstånd utan snarare tillgänglighet, vilket inbegriper både fysisk (och digital) infrastruktur, likväl som kollektivtrafikmöjligheter. Studier från Internationella Handelshögskolan i Jönköping visar att benägenheten att arbetspendla sjunker kraftigt vid restider över 45 minuter. Tidsavstånd på ner till 15-20 minuter mellan kommuner leder till en starkt integrerad gemensam arbetsmarknad.¹¹

Figur 2 visar den riktade pendlingen mellan länets 13 kommuner, samt hur stor del av respektive kommuns in- och utpendling som korsar länsgränsen. Figuren visar på tydliga delregionala mönster, samt att flertalet kommuner är del av arbetsmarknader som sträcker sig utanför länet. Kommuner vid länsgränsen har generellt sett större pendlingsflöden gentemot kommuner utanför Jönköpings län. Tranås har högst andel pendlare som korsar länsgränsen, gällande både in- och utpendling. Även Jönköpings kommun har relativt hög andel utomregionala pendlare, särskilt när det gäller utpendling. För boende i Jönköpings kommun är Stockholm vanligast förekommande arbetskommun för utomregionala pendlare¹², av vilka många sannolikt är veckopendlare snarare än dagspendlare.

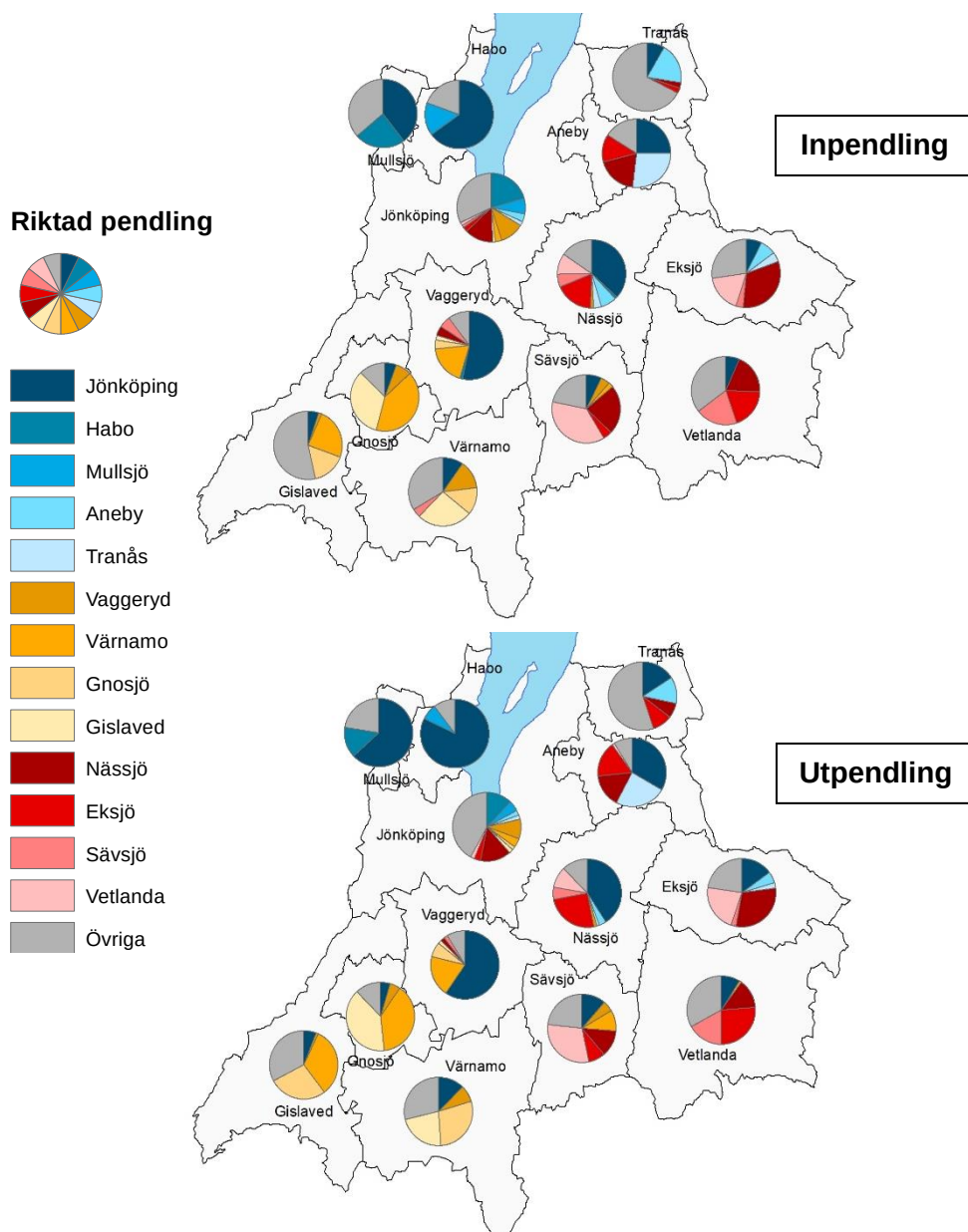
Kommuner som Vaggeryd, Gnosjö, Nässjö, Aneby och Habo har däremot betydligt lägre andel utomregionala pendlare. Gnosjö, Värnamo och Gislaved, samt till viss del Vaggeryd, har starka pendlingsrelationer sinsemellan, där särskilt Gnosjö är starkt beroende av Värnamo och Gislaved. Detsamma gäller Vetlanda, Eksjö och Sävsjö, samt till viss del Nässjö och Aneby.

Figur 2 illustrerar även Jönköpings kommuns betydelse för kranskommunerna, vilket sammanfattas i tabell 3. Starkast är relationen mellan Jönköping och Habo, där drygt 80 procent av utpendlarna från Habo är sysselsatta i Jönköpings kommun medan närmare 64 procent av inpendlarna till Habo är bosatta i Jönköpings kommun. Även från Jönköpings perspektiv är Habo en betydelsefull kommun, då flest inpendlare till Jönköping bor i just Habo, därefter Nässjö och Vaggeryd. Jönköpingsborna pendlar dock mer till Nässjö än till Habo, vilket kan förklaras av storleken på kommunernas lokala arbetsmarknader (tabell 2). Tabell 3 visar att Jönköping står för en stor del av in- och utpendlingen även för Mullsjö, Vaggeryd, Nässjö och Aneby. Övriga kommuner har betydligt lägre pendlingsrelationer till Jönköping, vilket återigen visar på betydelsen av geografisk närhet.

Även om pendlingsflöden överlag är starkare mellan närliggande kommuner, tycks Jönköping inte vara lika beroende av enskilda kommuner. Figur 2 visar att Jönköpings kommun tar emot pendlare från ett större geografiskt område, vilket ligger i linje med centralortsteorin. Samtliga länets övriga tolv kommuner har utpendling mot Jönköping, vilket kan förklaras av både storleken på den lokala arbetsmarknaden och det relativt centrala geografiska läget. Mindre kommuner har betydligt färre länsöverskridande utbyten. Pendlingen mellan GGVV-regionen och Höglandet är i princip obefintlig.

¹¹ Johansson (redaktör) (2004), EUROPAKORRIDOREN – Resvolym, pendling och regionförstoring, Institutet för Näringslivsanalys, Internationella Handelshögskolan i Jönköping.

¹² Jönköpings kommun (2018), Sysselsättnings- och pendlingsutveckling 2010-2016, Stadskontoret.

Figur 2 Riktad in- respektive utpendling per kommun, 2017

Tabell 3 Andel av kommunens pendling som utgörs av Jönköpings kommun, 2017

Kommun	Andel som pendlar till Jönköping av kommunens utpendlare (%)	Andel som pendlar från Jönköping av kommunens inpendlare (%)
Habo	80,3	63,8
Mullsjö	61,8	38,8
Vaggeryd	58,6	52,2
Nässjö	40,3	36,4
Aneby	33,1	24,3
Tranås	15,5	8,0
Eksjö	14,7	7,1
Värnamo	12,0	9,3
Sävsjö	11,1	7,1
Vetlanda	8,6	6,3
Gislaved	5,7	5,0
Gnosjö	4,6	5,4

Branschstruktur och ekonomisk aktivitet

Att större kommuner har relativt många inpendlare men relativt få utpendlare beror inte bara på storleken av den lokala arbetsmarknaden, utan också på variationen i de arbetstillfällena som erbjuds. Medan Jönköpings län som helhet har ett starkt fokus på tillverkning är branschstrukturen i Jönköpings kommun betydligt mer lik riket som helhet.¹³

Det finns flera olika mått på branschbredd i en kommun eller region. En vanligt förekommande metod är att mäta hur sysselsättningen fördelar sig över olika branscher, där branscherna klassificeras enligt standard för svensk näringsgrensindelning (SNI). Tabell 4 redovisar hur många näringsgrenar (med minst fem sysselsatta) på tvåsiffrig SNI-nivå som finns representerade i varje kommun samt länet som helhet. Dessutom redovisas ett mått på specialisering, där ett högre värde innebär att sysselsättningen är koncentrerad till färre näringsgrenar/branscher¹⁴.

Specialisering redovisas baserat på både tvåsiffriga näringsgrenar och så kallade SNI-avdelningar, där näringsgrenarna grupperats till 17 branscher. Specialiseringsmåttan tar därmed hänsyn till inte bara antalet näringsgrenar/branscher, utan även hur stora de är i termer av sysselsättning. Graden av specialisering är i samtliga fall högre i termer av branscher än i termer av näringsgrenar, vilket ter sig naturligt då många jobbar inom samma bransch men inte nödvändigtvis inom samma näringsgren.

Tabell 4 Specialisering i näringsgrenar och branscher, per kommun, 2017

Kommun	Antal tvåsiffriga näringsgrenar	Specialisering i näringsgrenar	Specialisering i branscher
Jönköping	76	0,044	0,10
Värnamo	68	0,045	0,14
Gislaved	62	0,061	0,21
Nässjö	61	0,050	0,13
Vetlanda	60	0,054	0,16
Tranås	56	0,052	0,14
Vaggeryd	54	0,051	0,17
Sävsjö	52	0,055	0,18
Eksjö	50	0,087	0,17
Gnosjö	48	0,119	0,35
Habo	47	0,063	0,14
Aneby	44	0,069	0,14
Mullsjö	43	0,079	0,21
Jönköpings län	80	0,040	0,12

Jönköpings kommun har störst representation av näringsgrenar, likaså lägst grad av specialisering i både näringsgrenar och branscher. Det tyder på att näringslivet i Jönköping är mer diversifierat än i länets övriga kommuner, vilket kan förväntas med tanke på de storleksförhållanden som råder (tabell 2). Den större variationen i sysselsättningsmöjligheter är en förklaring till de pendlingsmönster som visats ovan. Medan Mullsjö har minst antal näringsgrenar representerade i kommunen är det Gnosjö kommun som har högst koncentration av sysselsättningen till vissa näringsgrenar och branscher.

¹³ Jönköpings kommun (2018), Sysselsättnings- och pendlingsutveckling 2010-2016, Stadskontoret.

¹⁴ Så kallat Herfindahl-Hirschman-index: $H = \sum_{i=1}^n s_i^2$, där s_i anger näringsgren/bransch i 's andel av kommunens/länets totala sysselsättning, och n är det totala antalet näringsgrenar/branscher. H antar ett värde mellan noll och ett, där ett innebär total specialisering, det vill säga att hela kommunens/länets sysselsättning återfinns i en näringsgren/bransch.

Branschspecialisering kan även mätas genom så kallade lokaliseringskvoter (LQ), vilka visar huruvida enskilda branscher är över- eller underrepresenterade i kommunen. Kommunens branschstruktur sätts då i relation till hur det ser ut i länet eller riket som helhet.¹⁵ Tabell 5-6 visar lokaliseringskvoterna för respektive kommun och bransch. Lokaliseringskvoter på minst 1,2 markeras med röd nyans medan kvoter på 0,8 och under markeras med blå nyans. Högsta respektive lägsta värde per bransch markeras med mörkare färg.

En relativt hög lokaliseringskvot innebär att kommunen är specialiserad i branschen i fråga, relativt länet/landet som helhet. Detta kan tolkas som en styrka eftersom en koncentration av sysselsättningen till en viss bransch kan leda till fördelar såsom möjligheter att dela insatsleverantörer, arbetskraft och risker, samt kunskapsöverföringar mellan företag med likartad verksamhet.¹⁶ Överrepresentation i en eller ett fåtal branscher, tillsammans med underrepresentation i flertalet andra branscher, kan dock samtidigt vara en svaghet då det gör kommunen mindre motståndskraftigt vid branschspecifika externa chocker. Bristande variation i branscher kan dessutom minska kommunens attraktivitet på både arbetsmarknaden och bostadsmarknaden.

Tabell 6 visar att Jönköpings län framförallt är specialiserat inom tillverkning. Bland länets sysselsatta återfinns 22,6 procent inom branschen, gentemot 11,3 procent¹⁷ i riket som helhet, vilket ger en lokaliseringskvot på cirka två. Tabell 5 och 6 visar dock samtidigt att Jönköpings kommun inte har en överrepresentation inom tillverkning då kommunens andel, 11,7 procent, istället är i linje med riket och betydligt lägre än övriga länet. Relativt riket som helhet är länets övriga tolv kommuner specialiserade inom tillverkning, dock i varierande grad. Gnosjö kommun har en särskilt hög andel sysselsatta inom tillverkning, 57,1 procent. I förhållande till hela länet har Eksjö istället en låg andel sysselsatta inom tillverkning, vilket framförallt förklaras av en stor verksamhet inom offentlig förvaltning och försvar samt vård och omsorg. Överrepresentationen av dessa branscher i Eksjö kommun gäller även gentemot riket som helhet.

Tabell 5 visar att Jönköpings kommun är länets centrum inom flertalet, särskilt kunskapsintensiva, branscher, framförallt information och kommunikation, kvalificerade företagstjänster, finans och försäkring, samt logistik. Tabell 6 visar dock att med undantag av logistik har kommunen en lägre andel sysselsatta inom dessa branscher än riket som helhet, vilket innebär en underrepresentation i Jönköpings kommun och en mycket kraftig underrepresentation i länets övriga tolv kommuner. Jönköpings kommun är därmed framförallt specialiserad inom logistikbranschen, inom vilken 7,5 procent är sysselsatta i kommunen gentemot 4,7 procent i hela riket. Även flygplatsen, Jönköping Airport, bidrar sannolikt till att Jönköpings kommun är länets transportnod. Sett till hela riket tycks Jönköping, tillsammans med Nässjö, Vaggeryd och Habo, utgöra en betydelsefull logistikregion.

¹⁵ $LQ_i = s_i/S_i$, där s_i anger bransch i 's andel av kommunens totala sysselsättning, och S_i anger bransch i 's andel av länets/rikets totala sysselsättning.

¹⁶ Detta faller under begreppet agglomerationsekonomier, för en översikt se Andersson och Larsson (2017), Näringslivsdynamik, städer och agglomerationsekonomier – forskningsöversikt och agenda, Tillväxtanalys, PM 2017:08. Fördelar och nackdelar av branschspecialisering lyftes redan av Marshall (1890), Principles of Economics, London: Macmillan.

¹⁷ Andelarna räknas på sysselsättningen med känd branschtillhörighet, d.v.s. andelarna för branscherna i tabell 5-6 summerar till ett.

Tabell 5 Lokaliseringskvoter för respektive kommun och bransch, 2017. Branschens andel i kommunen i förhållande till branschens andel i länet

Bransch	Jönköping	Värnamo	Gislaved	Nässjö	Vetlanda	Eksjö	Tranås	Gnosjö	Vaggeryd	Sävsjö	Habo	Mullsjö	Aneby
Jord- och skogsbruk	0,47	1,02	1,17	1,18	2,07	1,46	0,93	0,59	1,67	2,30	1,57	0,98	3,45
Tillverkning och utvinning	0,52	1,10	1,83	0,93	1,43	0,66	1,21	2,52	1,58	1,52	1,19	1,71	1,18
Energi och miljö	1,21	1,09	0,32	0,85	1,14	1,20	0,69	0,08	1,09	0,70	0,71	0,90	1,57
Byggverksamhet	0,96	0,94	0,92	1,25	1,06	0,87	1,37	0,84	0,95	1,08	1,07	0,66	1,13
Handel	1,19	1,11	0,91	0,94	0,92	0,48	1,13	0,68	0,58	0,70	0,78	0,68	0,57
Logistik	1,35	0,86	0,57	1,30	0,48	0,39	0,64	0,37	1,17	0,73	1,25	0,41	0,79
Hotell och restaurang	1,29	1,04	0,73	0,57	0,65	0,84	1,02	0,20	1,43	0,43	0,66	1,25	0,60
Information och kommunikation	1,82	0,64	0,35	0,56	0,16	0,31	0,68	0,41	0,24	0,17	0,42	0,23	0,00
Finans och försäkring	1,38	0,78	0,62	0,85	1,36	0,34	0,55	0,64	0,88	0,39	0,29	0,67	0,38
Fastighetsverksamhet	1,11	1,21	1,06	0,84	0,68	1,26	0,89	0,44	0,58	0,71	1,10	0,67	0,93
Kvalificerade företagstjänster ¹⁸	1,46	0,97	0,46	0,87	0,53	0,38	1,11	0,47	0,39	0,52	0,62	0,50	0,64
Andra företagstjänster ¹⁹	1,24	0,96	1,27	0,94	0,96	0,42	0,85	0,43	0,59	0,33	1,03	0,30	0,21
Offentlig förvaltning och försvar	1,42	0,51	0,38	0,62	0,45	2,64	0,50	0,29	0,74	0,38	0,45	0,46	1,02
Utbildning	0,94	0,95	0,92	1,27	0,99	0,97	1,08	0,73	1,15	1,14	1,39	1,27	1,20
Vård och omsorg	1,07	1,07	0,55	1,07	0,85	1,89	0,86	0,49	0,63	0,93	0,82	1,00	0,94
Kultur, nöje och fritid	1,23	0,86	0,69	0,67	0,71	0,79	0,80	1,18	1,02	1,28	0,92	0,75	1,07
Annan serviceverksamhet	1,02	0,97	0,78	0,98	1,17	0,86	0,92	0,76	1,14	1,28	1,11	0,86	1,61

Tabell 6 Lokaliseringskvoter per kommun (samt länet) och bransch, 2017. Branschens andel i kommunen (länet) i förhållande till branschens andel i riket

Bransch	Jkpg län	Jönköping	Värnamo	Gislaved	Nässjö	Vetlanda	Eksjö	Tranås	Gnosjö	Vaggeryd	Sävsjö	Habo	Mullsjö	Aneby
Jord- och skogsbr.	1,39	0,65	1,42	1,63	1,64	2,87	2,03	1,30	0,82	2,32	3,20	2,18	1,36	4,79
Tillverkning och utv.	2,00	1,04	2,21	3,65	1,85	2,86	1,33	2,42	5,04	3,15	3,03	2,37	3,41	2,35
Energi och miljö	0,94	1,14	1,02	0,30	0,80	1,08	1,13	0,65	0,08	1,03	0,66	0,67	0,85	1,48
Byggverksamhet	0,81	0,78	0,76	0,74	1,01	0,86	0,70	1,11	0,68	0,77	0,87	0,87	0,54	0,92
Handel	0,95	1,13	1,06	0,87	0,90	0,88	0,45	1,08	0,65	0,55	0,67	0,75	0,65	0,54
Logistik	1,17	1,59	1,01	0,67	1,52	0,57	0,46	0,75	0,43	1,38	0,86	1,46	0,48	0,93
Hotell och rest.	0,75	0,97	0,78	0,55	0,43	0,49	0,63	0,76	0,15	1,07	0,33	0,49	0,94	0,45
Inform. och kom.	0,39	0,72	0,25	0,14	0,22	0,06	0,12	0,27	0,16	0,10	0,07	0,17	0,09	0,00
Finans och förs.	0,32	0,44	0,25	0,20	0,27	0,43	0,11	0,18	0,21	0,28	0,12	0,09	0,21	0,12
Fastighetsverk.	0,79	0,88	0,96	0,84	0,66	0,54	1,00	0,70	0,35	0,46	0,56	0,87	0,53	0,74
Kval. företagstj.	0,48	0,70	0,46	0,22	0,41	0,25	0,18	0,53	0,22	0,18	0,25	0,29	0,24	0,30
Andra företagstj.	0,91	1,13	0,87	1,15	0,86	0,87	0,39	0,78	0,39	0,53	0,30	0,94	0,28	0,19
Offentlig förv.	0,82	1,16	0,42	0,31	0,51	0,37	2,16	0,41	0,24	0,61	0,31	0,37	0,38	0,83
Utbildning	0,94	0,88	0,89	0,87	1,20	0,93	0,92	1,01	0,69	1,08	1,07	1,31	1,19	1,13
Vård och oms.	1,05	1,13	1,12	0,58	1,12	0,90	1,99	0,90	0,51	0,66	0,98	0,86	1,05	0,99
Kultur och fritid	0,60	0,73	0,51	0,41	0,40	0,42	0,47	0,47	0,70	0,61	0,76	0,55	0,45	0,64
Annan servicev.	0,87	0,89	0,85	0,68	0,86	1,02	0,75	0,81	0,66	1,00	1,12	0,97	0,75	1,41

¹⁸ Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik.

¹⁹ Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster.

Jönköpings kommun tycks dessutom vara länets centrum för ekonomisk aktivitet överlag. Tabell 7 visar att produktionen i Jönköpings kommun står för 42,7 procent av länets samlade bruttoregionalprodukt (BRP), vilket är betydligt högre än övriga kommuner. Kommunens andel av förädlingsvärdet har dessutom ökat över tiden, från knappt 37 procent 1996. Jönköpings kommun har därmed fått en ökad betydelse i länets samlade ekonomi.²⁰

Tabell 7 **BRP-värde 1993–2016 för Jönköpings län (mnkr), samt respektive kommuns andel (%) av länets BRP (löpande priser)**

Kommun	1996	2000	2004	2008	2012	2016
Jönköping	36,8	37,7	40,4	40,2	42,1	42,7
Värnamo	11,1	10,9	10,7	10,6	10,3	9,9
Gislaved	10,9	10,8	9,8	9,7	8,9	8,4
Nässjö	8,2	7,6	7,4	7,1	7,1	6,9
Vetlanda	7,8	7,5	7,4	7,4	6,7	6,9
Eksjö	5,0	4,6	4,6	4,9	5,1	5,0
Tranås	5,0	5,2	5,0	5,3	5,1	5,0
Gnosjö	4,2	4,2	3,9	3,9	4,1	4,4
Vaggeryd	3,5	4,1	3,4	3,5	3,2	3,1
Sävsjö	2,6	2,5	2,3	2,5	2,5	2,8
Habo	2,0	2,1	2,0	2,1	2,1	2,1
Mullsjö	1,5	1,5	1,5	1,3	1,4	1,5
Aneby	1,5	1,5	1,6	1,6	1,5	1,3
Jönköpings län	64 856	78 251	89 408	106 762	113 634	137 058

Kunskapsintensitet

Avsnittet ovan visar att Jönköpings kommun är länets centrum för relativt kunskapsintensiva branscher. Andelen högutbildade är generellt sett hög inom kvalificerade företagstjänster, finans och försäkring samt information och kommunikation. Likaså kräver flertalet jobb inom offentlig sektor, utbildning samt vård och omsorg en högre utbildning.²¹ Medan offentlig sektor genom kommuner och regionen (främst vård och omsorg) finns representerad över hela länet, är statliga jobb koncentrerade till Jönköping.²² Statliga verk som Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och Domstolsverket erbjuder kvalificerade arbetstillfällen och ökar Jönköpings attraktionskraft som arbetsort, gentemot både övriga länet och riket. Dessutom är tjänster vid Länsstyrelsen i Jönköpings län samt Region Jönköpings län, med undantag av vårdyrken, i hög grad koncentrerade till Jönköping. Med länets största sjukhus erbjuder dock Jönköpings kommun flest kvalificerade tjänster även inom vård och omsorg, trots att Eksjö kommun är relativt mer specialiserad i branschen (tabell 5-6).

Även om det bedrivs högre utbildning på flera orter i länet är Jönköping University lokaliserat till centrala Jönköping. Genom högskolan är tillgången till högskoleutbildning (och därmed högskoleutbildade) betydligt högre i Jönköping än i länets övriga kommuner, vilket attraherar både studenter och företag. Högskolan bidrar därmed till en inflyttning av särskilt yngre personer till Jönköping. Även övriga länet drar dock nytta av

²⁰ Jönköpings kommun och Jönköping University (2019), Högskolans betydelse för Jönköpings kommun, Stadskontoret.

²¹ Jönköpings kommun (2018), Hur står det till med kompetensförsörjningen i Jönköpings kommun?, Stadskontoret.

²² Det är dock Eksjö kommun som har högst grad av specialisering inom offentlig förvaltning och försvar, vilket förklaras av en hög sysselsättning inom försvarsmakten.

högskolan, där särskilt många som utbildats inom pedagogik samt vård och omsorg både flyttar till och är sysselsatta i övriga länet. Högskolan spelar därmed en betydelsefull roll för både kommunens och länets kompetensförsörjning. Likaså är högskolan en viktig komponent för näringslivsutveckling, ekonomisk- och befolkningsmässig tillväxt, internationalisering och mångfald, samt stadsutveckling. Kanske med undantag av stadsutveckling, vilket framförallt gäller centrala Jönköping, är räckvidden för högskolans betydelse sannolikt längre än till Jönköpings kommuns gränser.²³

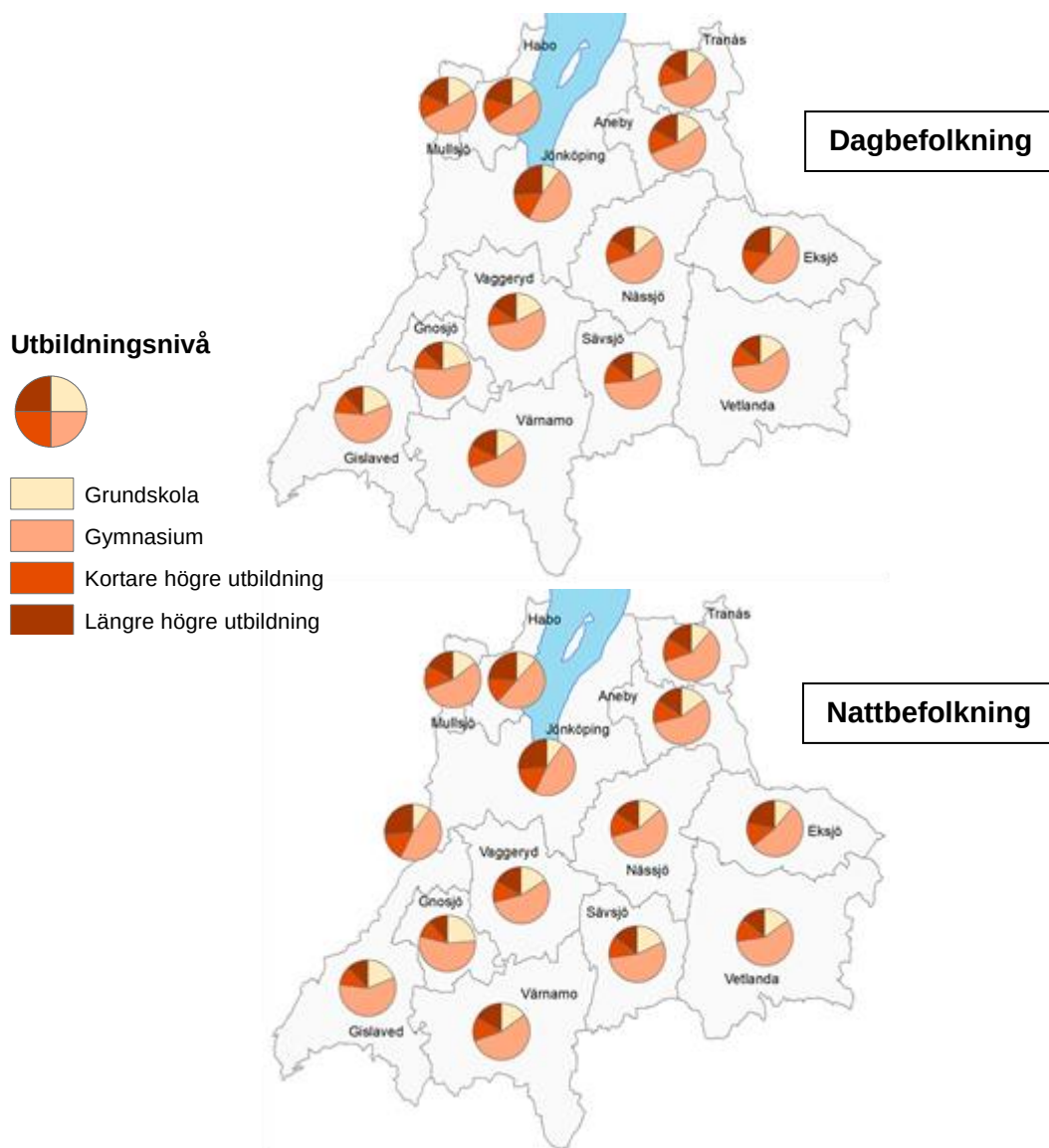
Skillnader i kunskapsintensiva arbetstillfällen och tillgång till utbildning mellan länets kommuner återspeglas i befolkningens utbildningsnivå. Figur 3 visar att andelen av befolkningen med en viss utbildningsnivå skiljer sig markant mellan länets 13 kommuner. Det finns även vissa skillnader mellan dagbefolkningen och nattbefolkningen, i båda fall avses den förvärvsarbetande befolkningen. Bland den totala sysselsättningen i länet (dagbefolkningen) är 20,2 procent högutbildade, vilket innebär att de har en längre (minst treårig) högre utbildning, 14,4 procent har en kortare högre utbildning, 52,4 procent är högst gymnasieutbildade, medan 13,1 procent är lågutbildade, vilket innebär att högsta uppnådda utbildningsnivå är grund- eller folkskola. Andelarna är i princip desamma för de förvärvsarbetande som bor men inte nödvändigtvis jobbar i länet (nattbefolkningen).

Jönköpings kommun har högst andel högutbildade och lägst andel lågutbildade, där drygt var fjärde förvärvsarbetande har en minst treårig eftergymnasial utbildning medan endast en av tio saknar gymnasial utbildning. I Gnosjö kommun gäller nästan det omvända, fler än var femte är lågutbildad medan endast drygt var tionde är högutbildad.

Utbildningsnivån är generellt sett lägre i kommuner som ligger längre från Jönköping och som inte är delregionala centra, särskilt Gnosjö, Gislaved, Vetlanda och Sävsjö. Utbildningsnivån är generellt sett högre i kranskommuner till Jönköping, särskilt Habo och Mullsjö, samt Eksjö kommun vilket till stor del förklaras av Höglandssjukhuset. För att ytterligare belysa skillnaderna i utbildningsnivå och den relativa koncentrationen av kunskapsintensiva arbetstillfällen till Jönköpings kommun visar tabell 8 lokaliseringskvoterna för de fyra olika utbildningsnivåerna. Andelarna i respektive kommun sätts då i relation till de andelar som gäller för länet som helhet (vilka anges ovan).

Tabell 8 visar att i förhållande till den totala sysselsättningen i Jönköpings län är sysselsatta med längre högre utbildning som mest överrepresenterade i Jönköpings kommun, 53,7 procent av länets högutbildade jobbar här. Även Eksjö och Habo kommun har en något högre andel högutbildade än länet som helhet. Koncentrationen av högutbildade till ett fåtal kommuner medför att flertalet av länets kommuner istället har en överrepresentation av lågutbildade, vilket gäller särskilt Gnosjö. Även om fördelningen av hög- och lågutbildade i stora drag följer ovan beskrivna branschstrukturer kan en låg tillgänglighet till arbetskraft med högre utbildning skapa hinder för företag som vill driva innovationsverksamhet, växa och utvecklas. Kompetensbristen kan därmed drabba näringslivsförnyelsen och produktivitetstillväxten i kommunen som helhet. Dessa utmaningar gäller framförallt mindre och/eller avlägset belägna kommuner (relativt kärnkommunen).

²³ Jönköpings kommun och Jönköping University (2019), Högskolans betydelse för Jönköpings kommun, Stadskontoret.

Figur 3 Andel förvärvsarbetande per utbildningsnivå och kommun, 2017

Tabell 8 Lokaliseringskvoter per utbildningsnivå och kommun, 2017. Gruppens andel i kommunen i förhållande till gruppens andel i länet

Kommun	Grundskola	Gymnasium	Kortare högre utbildning	Längre högre utbildning
Jönköping	0,77	0,91	1,13	1,29
Värnamo	1,12	1,04	0,91	0,87
Gislaved	1,45	1,10	0,77	0,62
Nässjö	1,03	1,07	1,00	0,79
Vetlanda	1,16	1,11	0,91	0,68
Eksjö	0,79	0,99	1,07	1,11
Tranås	0,91	1,12	0,93	0,79
Gnosjö	1,59	1,05	0,80	0,62
Vaggeryd	1,31	1,05	0,83	0,78
Sävsjö	1,38	1,06	0,84	0,72
Habo	1,15	0,97	0,96	1,01
Mullsjö	1,21	0,99	0,97	0,91
Aneby	1,15	1,02	0,99	0,85

Andra funktioner

Med tanke på branschstrukturer, högskolans läge, statliga jobb och arbetskraftens utbildningsnivå, tycks Jönköpings kommun utgöra centrum för länets kunskapsintensiva verksamheter, vilket ligger i linje med centralortsteorin. Jönköpings kommun är dessutom länets juridiska centrum med både Domstolsverket och Göta Hovrätt²⁴ lokaliserat till centrala Jönköping, samtidigt som en av länets två tingsrätter inryms i det relativt nyligen uppförda rättscentret.

Som länets befolkningsmässigt största kommun har Jönköping även högst lokal efterfrågan på diverse varor och tjänster, vilket bland annat återspeglas i att länets enda större köpcentrum, Asecs, med bland annat en IKEA-butik, ligger i just Jönköping. Asecs, tillsammans med andra butiker som inte finns på mindre platser, attraherar besökare till Jönköping från hela länet, vilket ger Jönköpings kommun en hög omsättning i detaljhandeln i förhållande till det befolkningsmässiga försäljningsunderlaget. Jönköpings kommun har därmed ett så kallat försäljningsindex som är större än 100 och betydligt högre än länets övriga kommuner²⁵, vilket visas av tabell 9. Tabellen visar även att indexet för den totala detaljhandeln drivs av en koncentration av sällanköpsvaruhandeln²⁶ till Jönköpings kommun, vilket är precis vad som förutspås av centralortsteorin.

Tabell 9 **Försäljningsindex per varugrupp och kommun, 2018. Källa: HUI Research**

Kommun	Total detaljhandel	Dagligvaror	Sällanköpsvaror
Jönköping	116	99	134
Värnamo	102	112	90
Tranås	93	114	69
Vetlanda	93	90	97
Nässjö	73	78	67
Gislaved	72	86	55
Eksjö	69	87	49
Mullsjö	64	98	25
Aneby	49	65	30
Sävsjö	49	68	29
Vaggeryd	46	71	17
Gnosjö	41	68	10
Habo	36	57	11

Gentemot riket som helhet har samtliga kommuner i Jönköpings län en låg andel sysselsatta inom kultur, nöje och fritid (tabell 7). Samtidigt finns det skillnader mellan länets kommuner, där Sävsjö och Jönköping är de enda som har en lokaliseringkvot över 1,2 (tabell 6). Det innebär att i förhållande till övriga elva kommuner har Jönköping och Sävsjö en relativt stor kultur-, nöjes-, och fritidsverksamhet. Det större invånarantalet i Jönköpings kommun samt att befolkningen i särskilt kranskommuner sannolikt bidrar till efterfrågan i Jönköping gör att sysselsättningen inom kultur, nöje och fritid är betydligt högre i Jönköping än i övriga kommuner. Jämfört med Sävsjö kommun har Jönköping också en relativt högre sysselsättning inom konstnärlig och kulturell verksamhet (en tvåsiffrig näringsgren inom branschen kultur, nöje och fritid). Jönköpings kommun kan

²⁴ En av sex hovrätter i Sverige.

²⁵ Indexet beräknas på kommunnivå av HUI Research. Försäljningsindex 100 innebär att handeln omsätter lika mycket som det befolkningsmässiga underlaget medger. Se <http://www.hui.se/> och <https://handelnisverige.se/>.

²⁶ I sällanköpsvaruhandel ingår beklädnadshandel, fritidsvaruhandel, hemutrustningshandel, övrig sällanköpsvaruhandel. I dagligvaruhandel ingår livsmedel, tobak, tidningar, blommor, Systembolag, Apotekens receptfria och egenvårdsprodukter.

därmed anses vara länets kulturella centrum, där lokaliseringen av regionens kulturhus (Spira) i centrala Jönköping sannolikt spelar en betydande roll.

Utbudet av kultur- och nöjesverksamheter påverkas sannolikt av befolkningsammansättningen, där yngre personer kan efterfråga andra typer av tjänster än en äldre befolkning. Jönköpings kommun berörs särskilt av ett ständigt inflöde av yngre personer som flyttar till kommunen för att studera vid högskolan. Studenterna kommer både från övriga landet och övriga kommuner i länet, vilket påverkar befolkningssammansättningen även i dessa kommuner. Att yngre personer generellt flyttar till större platser²⁷ är en förklaring till att medelåldern tenderar att vara högre i mindre (landsbygds-)kommuner, så också i Jönköpings län. Tabell 10 visar skillnaderna i medelålder mellan länets 13 kommuner, samt fördelningen av befolkningen över åldersgrupper.

Tabell 10 **Medelålder samt andel (%) invånare per åldersgrupp och kommun, 2018**

Kommun	Medelålder	Andel per åldersgrupp					
		0-19	20-34	35-49	50-64	65-79	80+
Habo	37,9	30,2	15,4	20,7	16,3	13,8	3,7
Jönköping	39,7	23,5	22,4	18,3	16,9	13,6	5,3
Vaggeryd	40,6	25,7	17,1	18,7	18,7	15,0	4,9
Gnosjö	40,9	24,9	17,0	19,0	18,9	15,0	5,3
Nässjö	41,0	24,9	18,3	17,1	18,5	15,4	5,8
Gislaved	41,2	24,8	16,9	18,3	19,8	14,7	5,6
Värnamo	41,8	23,6	17,5	17,9	20,0	15,2	5,8
Mullsjö	41,9	24,9	16,1	17,9	17,5	18,3	5,3
Sävsjö	41,9	25,0	16,4	17,0	18,2	16,7	6,7
Aneby	42,1	23,8	17,4	15,7	21,0	16,4	5,6
Vetlanda	42,6	23,6	16,9	16,8	18,9	17,2	6,6
Tranås	42,8	23,2	17,7	16,9	17,9	16,9	7,3
Eksjö	43,0	22,8	17,3	16,7	18,9	17,8	6,6
Jönköpings län	40,8	24,1	19,2	17,9	18,1	15,0	5,7

Habo kommun har lägst medelålder, vilket förklaras av en hög andel barn och yngre under 20 år. Habo har dessutom en relativt hög andel 35-49-åringar, vilket är naturligt då dessa sannolikt är föräldrar till 0-19-åringarna. Habo kommun tycks därmed attrahera barnfamiljer, där föräldrarna ofta pendlar till arbete i Jönköpings kommun. Jönköpings kommun har dock högst andel yngre vuxna, 20-34-åringar, vilka sannolikt har stor betydelse för kultur- och nöjeslivet i kommunen. Kommuner som Eksjö, Tranås och Vetlanda, samt Mullsjö och Sävsjö, har istället en hög andel invånare i pensionsålder (65+ år).

Flyttningar

Som visats av tabell 1 har samtliga kommuner i Jönköpings län haft en positiv befolkningstillväxt sedan 2010. Det finns flera orsaker till att befolkningen i en kommun ökar; att fler flyttar in till kommunen från övriga landet än vad som flyttar ut, att antalet invandrare till kommunen är större än antalet utvandrare, samt att fler föds än dör. Nettoflyttning, nettoinvandring och födelsenetto utgör därför komponenter i hur befolkningen utvecklas över tid. Som beskrivits i inledningen har kärnkommuner ofta en positiv nettoflyttning, vilket även gäller mindre kommuner med god tillgänglighet till större platser. Mindre kommuner med sämre tillgänglighet till större platser, inom eller

²⁷ <https://vertikals.se/charlotta/2013/12/02/de-ungas-flykt-till-staden/>

utom regionen, tenderar istället att krympa genom utflyttning. Under senare år kan en positiv befolkningstillväxt på sådana platser ofta förklaras av invandring, det vill säga att utrikes födda personer väljer att bosätta sig eller blir placerade i kommunen.

För länets 13 kommuner visar diagram A den genomsnittliga nettoflyttningen, nettoinvandringen och födelsenettet för 2016-2018, där nettoflyttning delas upp i flyttningar gentemot övriga länet samt gentemot övriga riket. Diagrammet är sorterat efter total nettoflyttning. Jönköpings län som helhet har en negativ nettoflyttning gentemot övriga landet, i genomsnitt flyttar årligen 613 fler personer från länet än vad som flyttar hit. Med en årlig nettoinvandring på 4 100 och ett födelsenetto på 768 ökar dock länets befolkning mellan 2016 och 2018.

Diagram A **Nettoflyttning, nettoinvandring och födelsenetto per kommun, årligt genomsnitt 2016-2018**

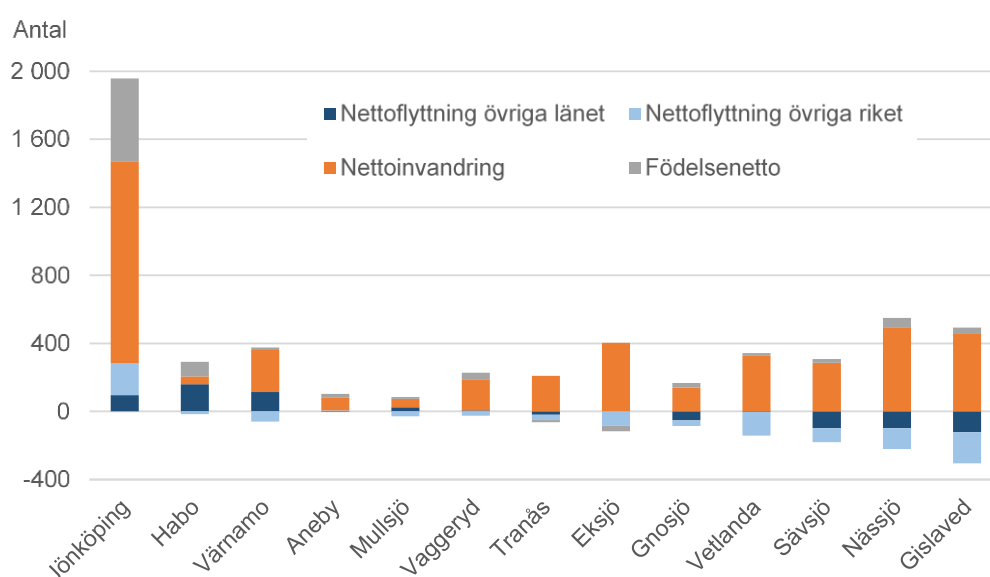

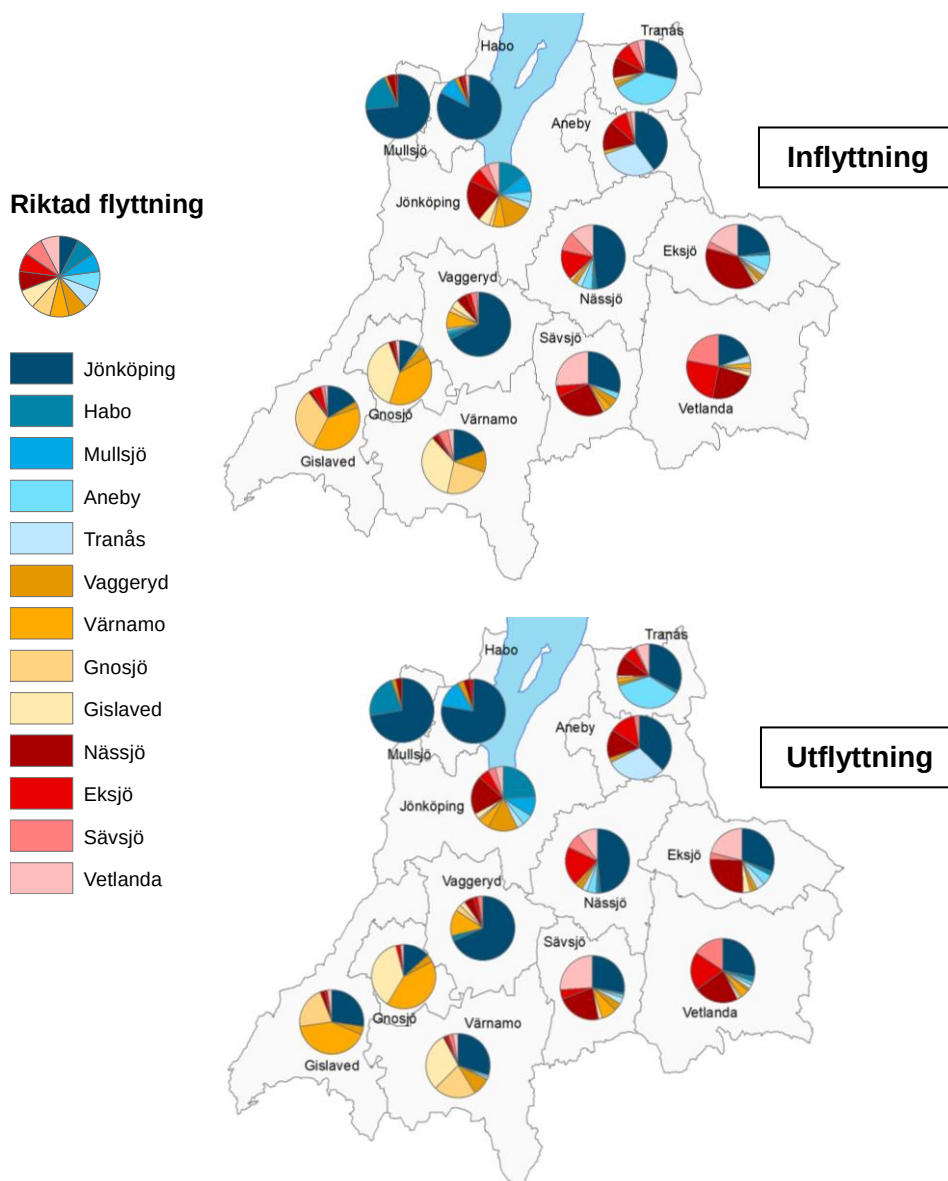
Diagram A visar att nettoinvandring förklarar en stor del av befolkningsutvecklingen i de flesta av länets kommuner, där framförallt Habo kommun utgör ett undantag. Utan invandring hade flertalet av länets kommuner istället minskat i befolkning, vilket gäller särskilt kommuner som är mindre och/eller ligger längre från Jönköping. Endast fyra kommuner har en genomsnittlig positiv nettoflyttning under de tre senaste åren; Jönköping, Habo, Värnamo och Aneby, det vill säga kärnkommunen, två kranskommuner och ett delregionalt centra. Jönköping och Aneby är de enda kommunerna i länet med en positiv nettoflyttning gentemot övriga riket medan framförallt Jönköping, Habo och Värnamo, samt till mindre del Mullsjö och Vaggeryd, ökar i befolkning på bekostnad av övriga länet. Födelsenettet är positivt i samtliga kommuner förutom Tranås och Eksjö, vilket är en förklaring till att medelåldern är som högst i dessa två kommuner (tabell 9).

Figur 4 visar den riktade in- och utflyttningen mellan kommunerna i Jönköpings län.²⁸ Det bör dock noteras att för flertalet kommuner sker det fler flyttningar över än inom

²⁸ Figur 4 baseras på 2016 och 2018 istället för 2016-2018, vilket beror på att tal mindre än fem är automatiskt sekretessbelagda för 2017. För övriga år redovisar Statistiska Centralbyrån samtliga uppgifter. Då den riktade flyttningen mellan kommuner ofta är mindre än fem kan inte 2017 användas för att beräkna ett årligt genomsnitt.

länsgränsen, vilket gäller särskilt Tranås, men även Jönköping, Värnamo och Gislaved. Tranås kommun har mycket stor flyttningsrelation gentemot Östergötlands län, Gislaveds kommun gentemot Hallands län, och Värnamo kommun gentemot både Kronobergs län och Västra Götalands län. Även för Jönköpings kommun sker flest utomregionala flyttar till och från Västra Götalands län. För Habo, Aneby, Mullsjö, Vaggeryd och Gnosjö kommun sker dock majoriteten av både in- och utflyttningarna inom länet.

Liksom för arbetspendling i figur 2 visar figur 4 på tydliga delregionala mönster för flyttningar. Jönköpings kommun utgör dock ett undantag och tar emot flyttare från hela länet, där ungefär en tredjedel kommer från respektive delregion. Utflyttningen från Jönköpings kommun är dock mer geografiskt koncentrerad, där nästan var fjärde inomregional flytt går till Habo kommun och var femte till Nässjö kommun. Både inom- och utomregionala flyttmönster för kommunerna i Jönköpings län visar därmed på betydelsen av geografisk närhet.

Figur 4 Riktad in- respektive utflyttning per kommun, årligt genomsnitt baserat på 2016 och 2018

Slutsatser

Av Jönköpings läns befolkning på drygt 360 000 är 39 procent bosatta i Jönköpings kommun. Kommunen står för en än större del av sysselsättningen, då 42 procent av de drygt 180 000 förvärvsarbetande i länet arbetar i just Jönköping. Motsvarande andelar för den andra största kommunen i länet, Värnamo, är cirka tio procent, vilket visar på Jönköpings storleksmässiga särställning i länet. Jönköpings kommun är en betydelsefull lokal arbetsmarknad även för befolkningen i övriga länet, särskilt kranskommunerna. Som länets största kommun med störst variation i branscher och därmed arbetstillfällen har Jönköping den största nettoinpendlingen i antal personer, där samtliga tolv kommuner i det övriga länet har utpendling mot Jönköpings kommun. Jönköpings kommun tar likaså emot inflyttare från hela länet medan pendling och flyttning mellan övriga tolv kommuner är betydligt mer geografiskt begränsad. Jönköpings kommun är dessutom en av få kommuner i länet som växer befolkningsmässigt även utan invandring.

Bland länets kommuner finns flest näringsgrenar representerade i Jönköping, likaså har Jönköpings kommun lägst grad av branschspecialisering. Medan övriga länet i hög grad är specialiserad inom tillverkning, har Jönköpings kommun en överrepresentation i kunskapsintensiva branscher, som finans och försäkring, information och kommunikation, kvalificerade företagstjänster, samt logistik. Gentemot övriga riket är det dock bara inom logistik som Jönköpings kommun är relativt specialiserad. Det innebär en underrepresentation av kunskapsintensiva arbetstillfällen i Jönköpings kommun, dock inte lika kraftig som i övriga länet. Jönköpings kommun fyller ändå rollen som länets mest diversifierade och kunskapsintensiva arbetsmarknad, vilket återspeglas i att arbetskraftens utbildningsnivå är som högst i Jönköping.

I Jönköpings kommun finns kunskapsintensiva arbetstillfällen i både det privata näringslivet och offentlig sektor, där tillgången till jobb vid statliga verk, regionen och högskolan sannolikt spelar en betydande roll. Högskolans lokalisering i centrala Jönköping attraherar dessutom företag och studenter till kommunen. Ett kontinuerligt inflöde av yngre personer påverkar både stadslivet, utbudet av kultur- och nöjesverksamheter, samt befolkningssammansättningen. Även övriga kommuner i länet berörs eftersom en relativt hög andel av studenterna rekryteras från Jönköpings län. I förhållande till länet som helhet har Jönköpings kommun en överrepresentation inom branschen kultur, nöje och fritid. Jönköpings kommun har även högst andel personer i åldersgruppen 20-34 år, samt näst lägst medelålder av länets kommuner. Endast Habo kommun har lägre medelålder, vilket förklaras av en hög andel barn och ungdomar, vars föräldrar ofta pendlar till arbete i Jönköpings kommun.

Mot bakgrund av den statistik och information som presenteras i rapporten tycks Jönköpings kommun utgöra länets centrum, gällande bland annat kunskapsintensiva verksamheter, handel, logistik, juridik och kultur.

Bilaga

Tabell – Figur 1 **Nettoinpendling (%) per kommun, 2017**

Kommun	Nettoinpendling
Gnosjö	24,3
Eksjö	19,8
Jönköping	8,1
Tranås	2,8
Värnamo	1,7
Gislaved	1,3
Vetlanda	-0,4
Sävsjö	-8,2
Nässjö	-9,1
Vaggeryd	-17,4
Mullsjö	-18,0
Aneby	-22,6
Habo	-33,9

Tabell **Indelning i län respektive arbetsmarknadsregioner**

Kommun	Län	FA15 Tillväxtanalys	LA2018 Statistiska Centralbyrån
Jönköping	Jönköping	Jönköping	Jönköping
Habo	Jönköping	Jönköping	Jönköping
Mullsjö	Jönköping	Jönköping	Jönköping
Vaggeryd	Jönköping	Jönköping	Jönköping
Aneby	Jönköping	Jönköping	Jönköping
Tranås	Jönköping	Jönköping	Jönköping
Nässjö	Jönköping	Jönköping	Jönköping
Eksjö	Jönköping	Jönköping	Jönköping
Sävsjö	Jönköping	Jönköping	Vetlanda
Vetlanda	Jönköping	Jönköping	Vetlanda
Värnamo	Jönköping	Värnamo	Värnamo-Gnosjö
Gnosjö	Jönköping	Värnamo	Värnamo-Gnosjö
Gislaved	Jönköping	Värnamo	Värnamo-Gnosjö
Ydre	Östergötland	Jönköping	Jönköping

Tabell – Figur 2 Riktad pendling per kommun, 2017. Färre än fem pendlare redovisas ej

INPENDLING	Jönköping	Habo	Mullsjö	Aneby	Tranås	Vaggeryd	Värnamo	Gnosjö	Gislaved	Nässjö	Eksjö	Sävsjö	Vetlanda	Övriga	Total inpendling
Jönköping		2 925	1 079	545	286	1 644	447	61	180	1 937	309	181	219	4 631	14 444
Habo	1 036		248			9				9				309	1 624
Mullsjö	430	264								8				393	1 109
Aneby	212				229					162	112		8	136	874
Tranås	168			394		9				54	53	5	17	1 380	2 089
Vaggeryd	817	21	6				288	64	35	69	5	83	14	158	1 565
Värnamo	374	18	5			528		508	1 026	28	8	162	31	1 318	4 008
Gnosjö	139					191	1 041		852	6		6		314	2 556
Gislaved	166				5	48	800	519		9				1 762	3 325
Nässjö	1 260	35	15	255	126	56	12		6		621	202	344	522	3 458
Eksjö	266			274	173	9	11			1 198		126	661	1 009	3 736
Sävsjö	84			7		50	28	5		272	51		425	255	1 185
Vetlanda	158	7		22	12	16	24			465	461	480		855	2 505

UTPENDLING	Jönköping	Habo	Mullsjö	Aneby	Tranås	Vaggeryd	Värnamo	Gnosjö	Gislaved	Nässjö	Eksjö	Sävsjö	Vetlanda	Övriga	Total utpendling
Jönköping		1 036	430	212	168	817	374	139	166	1 260	266	84	158	3 660	8 770
Habo	2 925		264			21	18			35			7	360	3 642
Mullsjö	1 079	248				6	5			15				381	1 745
Aneby	545				394					255	274	7	22	140	1 645
Tranås	286			229					5	126	173		12	1 000	1 842
Vaggeryd	1 644	9			9		528	191	48	56	9	50	16	240	2 806
Värnamo	447					288		1 041	800	12	11	28	24	1 050	3 712
Gnosjö	61					64	508		519			5		158	1 328
Gislaved	180					35	1 026	852		6				1 021	3 134
Nässjö	1 937	9	8	162	54	69	28	6	9		1 198	272	465	586	4 803
Eksjö	309			112	53	5	8			621		51	461	471	2 098
Sävsjö	181				5	83	162	6		202	126		480	376	1 629
Vetlanda	219			8	17	14	31			344	661	425		826	2 551

Tabell – Figur 3 **Andel (%) förvärvsarbetande 25-64 år per utbildningsnivå och kommun, 2017**

DAGBEFOLKNING				
Kommun	Grundskola	Gymnasium	Kortare högre utbildning	Längre högre utbildning
Jönköping	10,1	47,8	16,2	25,9
Eksjö	10,3	51,9	15,3	22,5
Habo	15,1	50,7	13,8	20,4
Mullsjö	15,8	51,9	14,0	18,3
Värnamo	14,7	54,5	13,2	17,6
Aneby	15,1	53,5	14,3	17,1
Nässjö	13,5	56,3	14,4	15,9
Tranås	11,9	58,9	13,4	15,8
Vaggeryd	17,2	55,1	11,9	15,8
Sävsjö	18,1	55,4	12,1	14,4
Vetlanda	15,2	58,0	13,1	13,7
Gislaved	19,0	57,5	11,0	12,5
Gnosjö	20,9	55,2	11,4	12,5
Jönköpings län	13,1	52,4	14,4	20,2

NATTBEFOLKNING				
Kommun	Grundskola	Gymnasium	Kortare högre utbildning	Längre högre utbildning
Jönköping	10,0	47,1	16,5	26,3
Habo	11,8	49,8	14,2	24,1
Eksjö	10,9	53,2	13,9	21,9
Mullsjö	14,5	54,7	13,5	17,2
Värnamo	14,9	54,7	13,4	17,0
Vaggeryd	15,9	54,9	12,4	16,8
Tranås	11,3	58,5	14,1	16,1
Aneby	15,0	56,3	13,4	15,4
Nässjö	13,4	56,8	14,4	15,4
Sävsjö	18,0	54,7	12,6	14,7
Vetlanda	14,8	57,8	13,4	13,9
Gislaved	18,9	57,9	10,8	12,3
Gnosjö	23,8	55,1	10,2	10,9
Jönköpings län	13,1	52,4	14,4	20,1

Tabell – Diagram A **Nettoflyttning, nettoinvandring och födelsenetto per kommun, årligt genomsnitt 2016-2018**

Kommun	Nettoflyttning övriga länet	Nettoflyttning övriga riket	Netto- invandring	Födelse- netto	Total nettoflytt
Jönköping	-4	6	77	20	2
Habo	-53	-32	139	29	-85
Eksjö	24	-30	50	10	-6
Mullsjö	160	-17	45	87	143
Värnamo	-123	-183	460	32	-306
Vaggeryd	6	-26	179	42	-20
Tranås	95	188	1 186	487	284
Aneby	-99	-122	491	58	-220
Nässjö	113	-60	248	14	53
Sävsjö	-98	-84	286	21	-182
Vetlanda	-3	-139	330	12	-142
Gislaved	1	-84	402	-32	-82
Gnosjö	-20	-31	209	-12	-51
Jönköpings län	0	-613	4 100	768	-613

Tabell – Figur 3 Riktad flyttning per kommun, årligt genomsnitt baserat på 2016 och 2018. Färre än fem flyttare redovisas ej

INFLYTTNING	Jönköping	Habo	Mullsjö	Aneby	Tranås	Vaggeryd	Värnamo	Gnosjö	Gislaved	Nässjö	Eksjö	Sävsjö	Vetlanda	Övriga	Total inflyttning
Jönköping		252	159	96	62	262	113	34	105	375	125	82	105	3 829	5 595
Habo	408		49			10				9	9		10	149	657
Mullsjö	169	45								9				158	395
Aneby	94				69		5			35	21	5	6	144	382
Tranås	59			79						21	18	10	8	588	797
Vaggeryd	262	11	5	6			34	10	17	21	10	12	5	276	669
Värnamo	89				5	51		106	158	12	6	23	15	802	1 268
Gnosjö	21					13	80		82	5			5	201	412
Gislaved	49					10	112	96		6	15	6	5	711	1 015
Nässjö	332	10	7	37	19	19	5		10		107	66	83	660	1 354
Eksjö	93	6		34	13	9	5	6	5	154		14	71	578	987
Sävsjö	67			7		11	8			58	13		59	260	490
Vetlanda	68				13		11		9	81	87	77		562	919

UTFLYTTNING	Jönköping	Habo	Mullsjö	Aneby	Tranås	Vaggeryd	Värnamo	Gnosjö	Gislaved	Nässjö	Eksjö	Sävsjö	Vetlanda	Övriga	Total utflyttning
Jönköping		408	169	94	59	262	89	21	49	332	93	67	68	3 695	5 403
Habo	252		45			11				10	6			171	504
Mullsjö	159	49				5				7				198	421
Aneby	96				79	6				37	34	7		140	408
Tranås	62			69			5			19	13		13	637	828
Vaggeryd	262	10					51	13	10	19	9	11		246	639
Värnamo	113			5		34		80	112	5	5	8	11	855	1 233
Gnosjö	34					10	106		96		6			252	513
Gislaved	105					17	158	82		10	5		9	915	1 311
Nässjö	375	9	9	35	21	21	12	5	6		154	58	81	751	1 534
Eksjö	125	9		21	18	10	6		15	107		13	87	643	1 059
Sävsjö	82			5	10	12	23		6	66	14		77	344	642
Vetlanda	105	10		6	8	5	15	5	5	83	71	59		684	1 056